

# RIIGIKOGU

## IV koosseis.

IX istungjärk.

213. koosolek.

22. jaanuaril 1932.

### Sisu:

1. Kokkuleppe protsentide määra seadus — II lugemisel.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 19.53 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Kokkuleppe protsentide määra seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Soots**.

Üldkomisjoni kaasaruandja **J. Klement**.

Pealkiri võetakse vastu.

Aruandja **J. Soots**: Kuna rahaasjanduse komisjon on selle seaduse pärast seda, kui see oli üldkomisjonis, uuesti läbi vaadanud ja on ühinenud üldkomisjoni redaksiooniga § 1 kohta ühes väikese muudatusega, siis luban § 1. ette kanda sel kujul, nagu see on lõplikult rahaasjanduse komisjonis vastu võetud:

„§ 1. Keelatud on kokkuleppida protsentide saamise kohta või kokkuleppel vastu võtta protsente rahaliste kohustuste pealt aja eest pärast käesoleva seaduse maksmahakamist üle 8% aastas. Selle protsendi määra hulka arvatakse ka viivitusraha ja tagatistrahvid, millega poolte kokkuleppel kindlustatakse rahalise kohustuse täitmist, samuti ka muud tasud võla summade kasutamise eest.

Eelmise lõike keeld kohaldatakse ka protsentidele, millistes kokkulepitakse või millised võetakse vekslite ja muude võlakohustuste diskonteerimise eest.

Esimeses lõikes nimetatud protsendi määra hulka ei arvata:

- 1) hüpoteeגי pankade poolt võetavad valitsemiskulusid, mis ei tohi ületada senist määra;

- 2) pandimajadele maksetavaid pantide hoiu, -kindlustuse ja muid otsekoheseid kulusid;

- 3) krediidasutusele maksetavaid otsekoheseid kulusid, nagu tempelmaks, kirja kulud j. n. e.

Punktides 1—3 nimetatud kulude ja tasude ülemmäärad määrab Majanduseminister, kuivõrd need pole kindlaksmääratud seadusega.“

Punkt 3 lõppu on üldkomisjon lisanud sõnad „nagu tempelmaks, kirja kulud j.n.e.“ Sellega rahaasjanduse komisjon ei ühinenud ja ei aktsepteerinud seda. Sellepärast palun

hääletada p. 3 lõpusõnad eraldi, et oleks võimalik vastu hääletada.

**J. Fuks**: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Juba I lugemisel kuulsime, et praegusel ajal on meil raha laenuprotsendid liiga suured. Kui Riigikogu on otsustanud elustandarti alla viia, siis tuleb sellest kinni pidada. Selles mõttes tegin rahaasjanduse komisjonis ettepaneku, võtta § 1 8% asemele 6%. Nüüd kordan Riigikogus seda ettepanekut,

§ 1. kolmandas reas võtta „üle 8% aastas“ asemele „üle 6% aastas“.

Aruandja **J. Soots** (lõpusõna): Härra Fuks'i ettepanek oli rahaasjanduse komisjonis arutamisel, kuid rahaasjanduse komisjon leidis, et praegusel ajal protsent alla viia 6 peale oleks liiga järsk ja võiks välja kutsuda suure hoisummade väljavõtmise meie rahaasutustest, mille tagajärjel neil võib-olla oma ukсед tuleksid sulgeda. Neil motiividel rahaasjanduse komisjon ei ühinenud härra Fuks'i ettepanekuga.

**J. Fuks'i ettepanek lükatakse tagasi.**

Punkt 3. lõpusõnad lükatakse tagasi 28 häälega 23 hääle pooltolemisel.

§ 1 võetakse vastu.

§§ 2 ja 3 võetakse vastu aruandja **J. Soots'i** ettepanekul järgmiselt:

„§ 2. Tähtajaliste hoisummade, jooksvate arvete ja muude hoiu-

arvete pealt on lubatud maksta protsente mitte üle 6% aastas.

§ 3. Paragrahvide 1 ja 2 eeskirjad on maksvad ka protsentide võtmise kohta kokkulepete järgi, mis sõlmitud enne käesoleva seaduse maksmahakkamist.

Enne käesoleva seaduse maksmahakkamist § 1. ettenähtud määrast kõrgema protsendiga ettemakstud protsentide vahe ei kuulu tagasimaksmisele. Tasumata protsendid (§§ 1 ja 2) kuuluvad tasumisele kokkulepitud määral aja eest kuni seaduse maksmahakkamiseni.“

Aruandja J. Soots: Rahaasjanduse komisjoni lõplik redaktsioon § 4 kohta on järgmine:

„§ 4. Paragrahvide 1. ja 2. keeld pole maksev protsentide kohta, mida makstakse Eestist välismaale või välismaalt Eestisse kokkuleppe järelle isikuga, kes kuulub välisriigi kodakondsusesse, ja asub välismaal ning kellel puudub Eestis alaline elukoht, kui kokkulepe pole sõlmitud ta Eestis asuva esindajaga või volinikuga.“

Ma juhin sellele tähelepanu, et § 4. lõpusõnade redaktsioon „kui kokkulepe pole sõlmitud ta Eestis asuva esindajaga või volinikuga“ on saavutatud ühiselt üldkomisjoniga, kuid alles viimasel vaheajal, ja ei ole paljundatud ega välja jagatud.

Majanduseminister A. Jürman: Ma pean oma kohuseks vaielda vastu sellele parandusele, mis lõppu juurde lisatud, nimelt ühisele rahaasjanduse ja üldkomisjoni parandusele, et „kui kokkulepe pole sõlmitud ta Eestis asuva esindajaga või volinikuga“. Arvan, et see võib tuua takistusi välismaa krediitidele meil Eestis. Seepärast palun

kustutada lõpust sõnad „kui kokkulepe pole sõlmitud ta Eestis asuva esindajaga või volinikuga“.

R. Eliaser: Ma peaksin seda parandust kaitsma. Mina tegin selle ettepaneku üldkomisjonis ja loen oma kohuseks seda ka siin kaitsta. Kui selle paranduse välja jätame, siis on sellega seaduses auk sees ja sellest august võib igauks läbi pageda. Nimelt on väga lihtne võtta välismaalaselt volitus ja välismaalase nimel teutseda, anda krediiti ja võtta suuremat

protsenti. Selle augu kinnipanemine ei tõrju eemale väliskrediiti, ei tee selles suhtes mingeid raskusi. Ma arvan, et väliskrediit ei jää meile tulemata sellepärast, et ei saa 8-st kõrgemat protsenti. Ega's ainult see kõrge protsent väliskrediiti meie juurde ei meelita. Kui ma ei eksi, isegi Inglismaal pärast seda, kui seal kapitali protsenti kõrgendati, voolas väliskapital siiski Inglismaalt välja. Kõrge protsent igakord kapitali oma juurde ei meelita, vaid rohkem see, kui meie raha on kindel, kui rahandus ning majandus on stabiilne. Kui seda ei ole, siis kõrge protsent üksinda meie seisukorda ei päästa. Küll aga üflen ma, niipea kui meie selle paranduse tagasi lükame, on seaduses auk sees ja iga suurem ärimees võib võtta välismaalt volituse ja selle volikirja põhjal anda raha pahemale ja paremale ja võtta nii suurt protsenti kui süda kutsub.

Aruandja J. Soots (lõpusõna): See Majanduseministri ettepanek oli rahaasjanduse komisjonis arutamisel. Komisjoni enamus ei võtnud seda vastu, ja sellepärast ei ole minul õigust sellega ühineda.

Kaasaruandja J. Klement (lõpusõna): See parandus on tehtud üldkomisjoni poolt. Ma põhjendasin seda algul, samuti põhjendas seda siin härra Eliaser. Ma ei saa tehtud ettepanekuga ühineda.

Juhataja: Panen hääletamisele Majanduseministri ettepaneku. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 25 häält, vastu 24 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

J. Fuks (kohalt): Sedelitega!

Juhataja: Rkl. Fuks nõuab sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Majanduseministri ettepanek on tagasi lükatud 40 häälega 24 hääle pooltolemisel.

§ 4 võetakse vastu.

§§ 5 ja 6 võetakse vastu rahaasjanduse komisjoni poolt esialgselt esitatud kujul.

Aruandja J. Soots: Üldkomisjoni poolt on ettepanek, võtta uus § 7 sisse. Selle ettepanekuga on ühinenud rahaasjanduse komisjon ja ühises redaktsioonis oleks see paragrahv järgmine:

„§ 7. Käesolev seadus kohaldatakse tema maksvuse ajaks ka riiklikele rahaasutistele ning viimaste kohta välja antud seaduste eeskirjad, mis ei ole kooskõlas käesoleva seadusega, ei ole maksvad.“

§ 7 (uus) võetakse vastu 33 häälega 13 hääle vastu.

Aruandja J. Soots: Kuna II osa on üldkomisjoni poolt esitatud uues redaktsioonis, siis rahaasjanduse komisjon, arutades seda redaktsiooni uuesti, ühines selle redaktsiooniga, välja arvatud lõpulause, mille juures ma pärast peatun, mida üldkomisjon on soovitanud välja jätta, kuna aga rahaasjanduse komisjon pooldab selle sissevõtmist. Ma kannan II osa ette selles redaktsioonis, milles rahaasjanduse komisjon soovitas teda vastu võtta:

„II. Rahukohtu nuhtlusseaduse § 180<sup>2</sup> muudetakse ja pannakse maksuma järgmises redaktsioonis:

§ 180<sup>2</sup>. Süüdlast selles, et ta protsentide saajana leppis kokku protsentide saamise kohta või võttis protsente või muid tasusid üle seadusega lubatud ülemmäära, karistatakse selle liiakasuvõtmise eest: vangistusega mitte üle 6 kuu või rahatrahviga mitte üle 3000 krooni.

Sama karistuse alla langeb krediidiastutuse juhataja või asjade korraldaja, kes süüdlane selles, et ta võttis krediidiastutusele maksetavaid otsekoheseid kulusid üle Majanduseministri poolt kindlaks määratud ülemmäära.

Kui üle lubatud protsendimäära kokku lepiti laenuvõtjaga või võeti laenuvõtjalt, kes oli sunnitud oma kitsikuse tõttu, mis laenuandjale teada, vastu võtma või pikendama laenu lubamata protsendiga, siis karistatakse süüdlast selle liiakasuvõtmise eest:

vangistusega kahest kuust kuni ühe aastani ja peale selle rahatrahviga mitte üle 3000 krooni.

Esimeses ja teises lõikes tähendatud karistuste alla ja neis lõigetes tähendatud alustel langeb süüdlane liiakasuvõtmise kohustuse teadvalt omandamises.

Liiakasuline kohustus tunnustatakse tühihiseks protsendi määra suhtes ja võlgnikud vabanevad sel ju-

hul üldse protsentide maksmise kohustusest, kuid laenuandjale jääb õigus saada tagasi tõesti antud kapitali, maha arvatud kättesaadud summad, kusjuures kohustuse tähtaeg pikendatakse kahe aasta peale, arvates kohtuotsuse seadusejõusse astumisest, kui kohustuses eneses ei ole ette nähtud pikemat tähtaega.“

See viimane lause, alates sõnast „kusjuures“, on rahaasjanduse komisjoni oma, millega üldkomisjon ei ole ühinenud, ja sellepärast palun seda eraldi hääletada.

Juhataja: Üldkomisjoni kaasaruandjalt on ettepanek, kustutada viimases lõikes sõnad: „kusjuures kohustuse tähtaeg pikendatakse kahe aasta peale, arvates kohtuotsuse seadusejõusse astumisest, kui kohustuses eneses ei ole ette nähtud pikemat tähtaega“.

Kaasaruandja J. Kleiment: Üldkomisjon kaalus pikemalt seda paragrahvi osa ja leidis, et selle osa sissevõtmine võib endaga kaasa tuua terve rea segadusi ja raskusi, näiteks vekslite juures, — Veksli-seadus näeb ette täpsed tähtajad, millal vabanevad shirandid vastutusest — ja teised sarnased juhud. Kuidas siin sarnasel korral, kui kohustuse tähtaeg pikendatakse, talitada, jääb täiesti lahtiseks, ja võib tulla ette, et shirandid täiesti vabanevad vastutusest; viimane veksliaandja, kes ei pruugi liiakasuvõtja olla, kannatab.

Võib tulla rida muidki raskusi. Kõik need raskused, mida ette näha ei saa, teevad selle paragrahvi käsitamise raskeks, ja see võib kaasa tuua terve rea ootamatusi ja võib seaduse täitmist võimatuks teha ja ühede kohustuste täitmist veeretada teiste inimeste peale, kes süüdlased ei ole. Sellepärast arvan, et see eriline karistus üldise kriminaalkaristusena peaks välja jääma. Sellepärast ma üldkomisjoni nimel soovitatan selle osa sellest paragrahvist kustutada.

Majanduseminister A. Jürman: See parandus on siiski väga oluline, et ta sisse võetakse. See tooks seda, et see seadus kaitseks laenuvõtjat laenuandja vastu. Kui laenuandja võtab kõrget protsenti ja laen lühikese aja peale välja antud, siis ei julge laenuvõtja mitte üles anda, et ta maksab kõrget protsenti, sest laen nõutakse tema käest võib-olla kuu aja pärast sisse. Et seda kindlustada, et laenuvõtjalt, kui ta

üles annab, et nõutud kõrgemat protsenti, ei nõuta laenu sisse otsekohe, vaid laenu tasumise aega pikendatakse ja tal on võimalik seda tasuda kahe aasta jooksul. Arvamine, nagu võiks tulla raskusi käemeestega, ei ole õige. Kui tähtaeg on tegelikult edasi lükatud, siis kuni tähtaja kättejõudmiseni ei pöörduta nõudmisega käemeeste poole. Kohus lükkab nõudmise tähtaja edasi.

Kaasaruandja ettepanek lükkatakse tagasi.

II osa võetakse vastu.

III ja IV osa võetakse vastu rahaasjanduse komisjoni poolt esialgselt esitatud kujul.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 20.30 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).